

SZAKMAI ÉRDEKVÉDELEM

A PÁLYAKEZDÉS NEHEZSÉGEI

Mennyire készít fel az egyetemi oktatás a pedagógus pálya nehézségeire, miből adódnak a kezdő tanár problémái, mennyire tudhatók be ezek a problémák az egyetemi oktatás hiányosságainak, és mennyire az utóbbi, inkább a nevelők munkáját nehezítő határozatoknak?

Ezekre a kérdésekre keres választ a JATE BTK oktatói által végzett felmérés, amely 1968-72-ben végzett hallgatóink helytállását vizsgálta, és ezekre a kérdésekre kerestem választ én is több éve gyakorló, tapasztalt pedagógusok megkérdezésével, és megpróbáltam kiegészíteni a válaszokat saját egyetemi tapasztalatainkkal.

Ami általánosan jellemző az egyetemről frissen kikerült tanárok munkájának értékelésére, az az, hogy míg szakmai felkészültségükkel meg vannak elégedve, ugyanígy erkölcsi, világnézeti hozzáállásukkal, addig nevelői tevékenységüket elég sok kritika éri. Ez azzal magyarázható, a felmérés tanulsága szerint is, de a mostani hallgatók is így érzik, hogy az egyetem nem készít fel a gyakorlati nevelő munkára. A pedagógia, didaktika előadásokat nem nagyon látogatják a hallgatók, amit magyaráz, hogy ezek az ismeretek gyakorlat nélkül nem hasznosíthatók, viszont a diákokkal a hallgatók túl későn kerülnek kapcsolatba, a gyakorló tanítás pedig nem eléggé reális körülmények között folyik.

Ami a szakmai felkészültséget illeti, természetesen az egyetemen tanultaknak csak kis részét lehet felhasználni a tanításnál, de az oktatás aránytalanságai itt is kiütöztek. A végzett hallgatók az előadásokat jónak tartják, de úgy látják, hogy a kar maga is szakemberproblémákkal küzd, ezzel magyarázható az előadások különböző színvonala. Az előadások programját illetően kifogásolták például azt is, hogy viszonylag keveset hallottak Kelet-Európa és a harmadik világ történetéből. Ehhez hozzá lehet tenni azt is, hogy a történelem nagy fordulópontjairól is hasznos volna előadásokat beiktatni, hiszen ezek értékelése nélkülözhetetlen a gyakorló tanár munkájában is. Zárójelben jegyzem meg, hogy például a jelenlegi ötödévesek előadás keretében nem hallottak a nagy francia forradalomról, az

1848-49-es forradalmakról, a Nagy Októberről és a Magyar Tanácsköztársaságról, az első világháborúról.

A szakmódszertan oktatása jó, de nagyon kevés az óraszám és az iskolában töltött órák száma. A kikerülő tanárok szerint a főiskola ebben a vonatkozásban sokkal többet ad. Ez a probléma összefügg az azzal a kérdéssel, hogy milyen képzést is ad az egyetem, hogy pedagógusokat vagy tudósokat bocsát-e ki. A jelenlegi oktatás a két út közötti ingadozást tükrözi.

Súlyos problémát okoz az is, hogy a Kar technikai felszereltsége hiányos és a fiatal pedagógus sokszor tanácstalanul áll egy jól felszerelt középiskolai szertárban. A technikai felkészültség és az adminisztrációs feladatok még elsajátíthatók kint az iskolában is, de a hivatástudat és a rátermettség hiánya nem kiküszöbölhető hiányosság. A hivatástudat hiányosságaiért a Kar is felelős, amit a felmérések is bizonyítanak. Idézem: "Ez a probléma három forrásból táplálkozik:

- a/ Hallgatónkban téves elvárás alakul ki a Kar /a tanárképző egyetemek / rendezetlen képzési funkciója miatt a leendő tanári pályát illetően. Gimnáziumi katedrában reménykednek, holott egyre nagyobb hányaduk szakközépiskolában, szakmunkásiskolában és általános iskolában kénytelen tanítani.
- b/ Karunk hallgatói változatlanul a tudósképzés eszmei légkörében nevelkednek, ami irreális orientációkat alakít ki bennük és lekecsinylő magatartást leendő hivatásukkal szemben.
- c/ A pszichológiai, pedagógiai és szakmódszertani képzés, valamint a pedagógiai gyakorlatok többsége nem kellően hatékony a hivatástudat ápolásában."

A fentiekkel egyetértve csupán egy megjegyzést tennék. Egyáltalán nem egyértelmű, hogy mi a különbség és van-e egyáltalán az egyetemi és főiskolai képzés utjai között. Azt hiszem, nem irreális elképzelés az, hogy valaki egyetemi tanulmányai elvégzése után szeretne középiskolában tanítani. Más kérdés persze, hogy ennek reális lehetőségei mennyire adottak, de maga a törekvés a fenti idézet kicsengése ellenére sem elítélendő. Ezzel szemben üdvözölni kell az oktatók részéről elhangzott azon javaslatot, hogy a felvételi rendszert ki kell egészíteni a rátermettség figyelembevételével.

Nagy nehézséget okozott nemcsak a frissen kikerült tanároknak, de a több éves gyakorlattal rendelkezőknek is a tananyagcsökkentés be-

vezetése, különösen akkor, ha ennek gyakorlatát egyes szakfelügyelők merev értelmezése is megnehezítette. Az általam megkérdezett tanárok /ezt a kérdést ugyanis a felmérés nem érintette/ 90 %-a szerint ez az intézkedés, akárcsak az érettségi rendszerének megreformálása nagyban megnehezítette a pedagógusok helyzetét mind az oktatás, mind a nevelés területén. Egyrészt azt kifogásolták, hogy miért kellett bevezetni a tananyagcsökkentést az új tankönyvek megjelenése előtt, másrészt azt, hogy az osztályzást megfosztották nevelő funkciójától, így súlyos hiányosságok mutatkoztak a tanulók munkafegyelmében.

Végül néhány szó a fiatal tanárok társadalmi munkájáról. Általános gyakorlat, hogy a kezdő pedagógusok túlterheltek. Nemcsak a beilleszkedéssel és a pályakezdés nehézségeivel kell megküzdeniük, hanem e mellett még rengeteg társadalmi munka is vár rájuk.

Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy a BTK kezdeményezése, a kezdő pedagógusok pályájának figyelemmel kísérése és a felmérés alapját is képező tapasztalatcserék, amennyiben valóban kiindulópontul szolgálnak az egyetemi oktatás hatékonyabbá tételéhez, nagyon hasznosnak mondhatók, és az ilyen irányú változások lényegesen megkönnyíthetik a pályakezdők helyzetét.

Bodonyi Ilona

SZIGORLATOK ÜRÜGYÉN

Meggyőződésünk, hogy a legkorábbi egyetemek fennállása óta természetes a tanári, ill. tanulói vélemények különbsége az anyag elsajátítását, megtanulásának módját, mélységét illetően /nem is beszélve a reprodukálás minőségét meghatározó felfogások eltérő voltáról/.

Tudjuk, hisz az előző évfolyam általában jó "sugónak" bizonyult: hogyan kell személyre és tárgyra, korra és nemre való tekintettel készülni kollokviumokra; hol és kinél részesülhet esetleges előnyben a szoknya, ill. nadrág büszke vagy deli viselője. Valahol mélyen azonban hittünk egy objektív elbírálási rendszer létében, egy relatív pontossággal körülhatárolt követelménygyűjteményben. Négy év a